

„Nový monitorovací systém bez problémů obstál v prvních měsících provozu“

Karla Šlechtová

Ministryně pro místní rozvoj, Karla Šlechtová, v rozhovoru hodnotí přípravu zákona o veřejných zakázkách, stav čerpání evropských fondů a informuje o prvních vypsaných výzvách.

S jakými problémy se veřejné zadávání v ČR nejvíce potýká?

Problém veřejných zakázek v České republice byl v minulých dvou desetiletích široce diskutován, přesto se nyní Česká republika dostala do fáze, kdy existující platná právní norma je prostě nevyhovující. Její zachování v nezměněné podobě by dále výrazně komplikovalo zadávání veřejných zakázek nejen státním institucím, z nichž většina má konečkonců k dispozici i své právní aparáty,

ale zejména menším a středním obcím, které si něco takového často dovolit nemohou.

Proč došlo k novele zákona o zadávání veřejných zakázkách? Jedná se o změny koncepční?

Ministerstvo pro místní rozvoj předložilo vládě návrh zákona o zadávání veřejných zakázek, a to v souvislosti s přijetím tří evropských směrnic regulujících oblast veřejného zadávání. Jejich obsah

je nezbytné přenést do vnitrostátního právního řádu do dubna 2016. Pokud bychom neměli nový zákon o veřejných zakázkách, nebyli bychom v souladu s evropským právem, což by mohlo ohrozit čerpání dotací z Evropské unie v novém programovém období. Ohroženy by tak byly miliardy korun, které bychom mohli jinak použít na důležité stavby, jakými jsou například rychlostní silnice, dálnice a další. Již nyní je délka administrace právě velkých infrastrukturálních staveb v České republice kritická

a táhne se roky. Smyslem navrhovaného zákona je i kultivace zadávání zakázek. Toto je upraveno a zjednodušeno zvláště s ohledem na starosty obcí. Bez připravovaného zákona bychom také výrazněji nesnížili administrativní zátěž – dnes nutíme zadavatele vytvářet zbytečné protokoly o všech nabídkách, podle nového zákona bude stačit jeden protokol o vítězné nabídce. To samo o sobě již velmi silně napomůže řešit situaci mnoha státních a regionálních staveb, které se kvůli složitým pravidlům protahují. Je známo nemálo případů, kdy složitost zadávacích podmínek a nekonečné odvolávání neúspěšných kandidátů nakonec vedly k promeškání termínů a znemožnily například čerpání prostředků z EU.

Co nového přinese nový zákon obcím?

Zadavatel nemůže dnes vyloučit dodavatele, který se v minulosti neosvědčil, to nový zákon umožní. Zadavatel dále není dnes schopen určit, co je mimořádně nízká a tedy i podezřelá cena, což v novém zákoně bude moci předem stanovit v rámci zadávacích podmínek. Jedná se o konkrétní cenu nebo náklady, které bude považovat za mimořádně nízké, nebo vzorec určení mimořádně nízké nabídkové ceny. Zadavatel musí nyní kontrolovat všechny nabídky bez ohledu na splnění podmínek zadání, což je často velmi náročný proces, zejména u velkých zakázek, kde se přihlásilo hodně zájemců. Nově zadavatel bude moci kontrolovat jen tu nejvýhodnější. Zadavatel musí nyní vyloučit nejvýhodnější nabídku kvůli chybějícímu dokladu nebo překlepu ve výkazu výměr, to se

„Nový zákon posouvá zadávání veřejných zakázek k celoevropskému trendu“

změní, bude možné požádat chybějící doklad, to však nesmí mít dopad na naplnění hodnotících kritérií. Zadavatel musí stále i na banální zakázku svolávat hodnotící komisi a pozvat členy 5 dnů dopředu, nově budou hodnotící komise dobrovolné, odpovědnost ponese zadavatel. Zadavatel není v současnosti schopen řádně zadat veřejnou zakázku na sociální služby, nově bude možné využít zjednodušený režim, který je přímo nastaven na takové služby. Dalším předmětem změny je problém dočasné práce, který se často opakuje a zadavatele velmi omezuje. Byla proto rozšířena možnost smluvních změn, a to až do výše 50 % za splnění přísných podmínek.

Jaká zefektivnění zadávacího procesu tento zákon přináší?

Návrh zákona nově upravuje zejména pravidla pro zadávání veřejných zakázek a s tím související povinnosti dodavatelů, zvláštní důvody pro ukončení smluv na veřejné zakázky, zvláštní podmínky fakturace u smluv na veřejné zakázky a dále pak výkon státní správy v oblasti zadávání veřejných zakázek a také informační systém o veřejných zakázkách.

V čem nejvíce pomůže nový zákon příjemcům dotací z evropských fondů, kteří se musí s veřejnými zakázkami potýkat?

Je známo nemálo případů, kdy složitost zadávacích podmínek a nekonečné odvolávání neúspěšných kandidátů nakonec vedly k promeškání termínů a znemožnily čerpání prostředků z Evropské unie. Druhým příkladem je, že zadavatel

je dnes při chybě u spolufinancovaných zakázek trestán dvakrát, jde-li o zakázku dotovanou z EU. Dostane pokutu a ještě přijde o dotaci. Nově bude trestán jen jednou – od řídicího orgánu.

Dostali jste ohledně budoucího směřování veřejného zadávání v ČR nějaké podněty od řídicích orgánů operačních programů?

Nad tezemi návrhu i nad vlastním textem proběhla velmi široká diskuse. Na formulování požadavků k zákonu se podíleli zástupci zadavatelů, dodavatelů, neziskových organizací, profesních svazů, ale i zástupci poslaneckých a senátorských klubů napříč celým politickým spektrem.

Jaké jsou nejvýznamnější rozdíly oproti dosavadnímu zákonu o veřejných zakázkách?

Nový zákon je výraznou změnou v oproti dosavadní úpravě a posouvá zadávání veřejných zakázek v celoevropském modernizačním trendu. Je důležité, že nová pravidla jsou jasná. Chceme tak mimo jiné zabránit soustavnému novelizování, což je velkým problémem u současného zákona. Ministerstvo pro místní rozvoj zároveň připraví podrobný návod pro zadavatele a dodavatele formou široké metodické podpory, neboť dostatečné povědomí o postupech je nejlepší prevencí před pochybeními v zadávacích řízeních.

Jak je naplánován časový harmonogram pro jeho přijetí a od kdy by měl být nový zákon účinný?

Návrh zákona o zadávání veřejných zakázek byl již odeslán na vládu. Ta by měla návrh projednat do konce září 2015 a následně odeslat do Parlamentu ČR. Účinnost zákona by měla být nejpozději do 18. 4. 2016, to je harmonizační lhůta směrnice.

Plánuje MMR pro zadavatele a dodavatele veřejných zakázek uspořádat školení týkající se nového zákona o veřejných zakázkách nebo je alespoň informovat o novinkách v zadávacím procesu nějakou srozumitelnou formou?

Chystáme školicí kampaň a zpracováváme komplexní metodiky. Máme i mnoho dalších forem podpory zadavatelů, včetně pravidelné komunikace. Evidujeme zhruba 800 dotazů ročně a několik tisíc telefonických dotazů. V tomto budeme i nadále pokračovat.

Na začátku srpna jste na vládě představila aktuální stav nedočerpání v končícím programovém období 2007–2013. Jak hodnotíte současný stav čerpání?

Daří se nám společnými silami s řídicími orgány nedočerpání snižovat. Na druhou stranu musím konstatovat, že rychlost čerpání není dostatečná. Z údajů, které máme k dispozici, vyplývá, že dochází ke zpoždění předpokládaného tempa čerpání a narůstá kumulace předkládání výdajů na poslední možné měsíce programového období, tj. první polovinu příštího roku (pozn. redakce: dle národních metodik mohou řídicí orgány předkládat výdaje k tzv. certifikaci na Ministerstvo financí do 30. dubna 2016, ve výjimečných případech do konce května, ze závažných důvodů pak do konce června 2016). To hodnotím jako vysoce rizikový faktor.

Jaká je tedy aktuální odhadovaná výše nedočerpání za letošní rok?

MMR – NOK pracuje jednak s odhady řídicích orgánů a pak s vlastními odhady. Podle údajů, které máme od řídicích orgánů, se odhad nedočerpání pohybuje mezi 16,5–20,1 miliardami korun.

My však musíme pracovat i s odhady, které započítávají další existující rizika, která mohou mít dopad na výsledné nedočerpání. Jedním z nich je už zmíněná kumulace výdajů až na konci období, dalšími jsou možné problémy při realizaci rizikových projektů, kterých stále evidujeme velké množství, nebo problematika EIA. Při zvážení těchto rizik je náš odhad pesimističtější a pohybuje se od 36 až do 50 miliard korun, které ČR nestihne vyčerpat.

Co se ještě dá pro snížení nedočerpání v tuto chvíli dělat?

Hlavní úlohu nyní hrají řídicí orgány, které musí napnout všechny síly k administraci projektů a řešení problematických oblastí. MMR – NOK je v této roli bude samozřejmě podporovat a poskytovat potřebnou součinnost. Přispět k záchraně a dočerpání prostředků mohou však také sami příjemci evropských dotací, a to zejména snahou o bezproblémové a včasné dokončení realizace projektů, předkládáním úplných žádostí o platbu ve stanovených termínech či intenzivní komunikací s řídicími orgány.

Přesuňme se nyní k programovému období 2014–2020, které se již rozběhlo. Mediálně nejvíce sledovaným tématem byl jistě nový monitorovací systém „MS 2014+“. Jak hodnotíte jeho dosavadní provoz?

Nový monitorovací systém je funkční již téměř dva měsíce a ukázalo se, že zcela bez problémů obstál prvotní nápor žadatelů. V monitorovacím systému je nyní založeno více jak 10 000 žádosti za více než 100 miliard korun. Také se ukazuje, že žadatelům nečiní problémy v systému pracovat. Z našich statistik vyplývá, že několik desítek žadatelů zvládlo žádost založit i finalizovat do jedné hodiny.

První výzvy v novém programovém období již byly vypsané. Jak to vypadá s výzvami v Integrovaném operačním programu, který řídí MMR?

Jsem ráda, že i Integrovaný regionální operační program se přidal na stranu těch operačních programů, které již mají vypsané výzvy. Na konci července jsme otevřeli první výzvu na podporu vybraných úseků silnic II. a III. tříd, což je jedna z nejpálčivějších oblastí, které trápí české regiony. Výzva má hodnotu více než 12 miliard korun. Žadatelé si musí pospíšet, protože příjem projektových žádostí skončí ještě před koncem září tohoto roku.

Vyjma novely zákona o zadávání veřejných zakázek připravuje MMR také novelizaci stavebního zákona. Ta se bezpochyby dotkne i řady projektů, financovaných z evropských fondů?

Stavební zákon patří k zákonům, které se týkají nejširších vrstev obyvatel. Většina z nás alespoň jednou v životě něco staví, nebo představuje, tak že se zákon rozhodně dotkne i příjemců z evropských fondů a nejen jich. Všichni víme, jak je někdy složité získat všechna povolení a doklady, než můžeme vůbec se stavbou začít. Zákon prošel meziresortním připomínkovým řízením, a nyní vypořádáváme došlé připomínky a následně předložíme novelu vládě ke schválení. Cílem ministerstva je normu zjednodušit zejména pro menší stavebníky a oživit tak stavební průmysl v České republice.

Závěrem bych ráda vám, čtenářům této publikace, popřála pěkné čtení následujících stránek.